

Sygn. akt II CZ 8/18

POSTANOWIENIE

Dnia 23 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szulc (przewodniczący)

SSN Monika Koba (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

w sprawie z powództwa R.M. i J.C.
przeciwko R.S.P. im. „X”
w likwidacji z siedzibą w M.
o ustalenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 23 marca 2018 r.,
zażalenia strony pozwanej
na postanowienie Sądu Apelacyjnego w P.
z dnia 21 listopada 2017 r., sygn. akt I ACa .../17,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 21 listopada 2017 r. Sąd Apelacyjny w P. odrzucił skargę kasacyjną pozwanej R.S.P. im. „X” w likwidacji z siedzibą w M. od wyroku tego Sądu z dnia 5 lipca 2017 r. W motywach rozstrzygnięcia wskazał, że sprawa o ustalenie nieważności uchwał walnego zgromadzenia członków pozwanej Spółdzielni, podjętych po otwarciu procesu likwidacji a dotyczących rozliczenia udziałów i zatwierdzenia listy członków uprawnionych do wzięcia udziału w tym rozliczeniu, jest sprawą o charakterze majątkowym. Pozwana powinna zatem oznaczyć w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia, a niewykonanie tego obowiązku także po wezwaniu do usunięcia wskazanego braku, skutkowało odrzuceniem wniesionego środka zaskarżenia na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

W zażaleniu pozwana zarzuciła naruszenie art. 398² § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że sprawa ma charakter majątkowy, art. 398⁴ § 3 oraz art. 25 i art. 26 k.p.c. poprzez dokonanie na potrzeby badania dopuszczalności skargi kasacyjnej zmiany charakteru roszczenia z niemajątkowego na roszczenie o charakterze majątkowym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie znajduje oparcia w aktach sprawy stanowisko skarżącej jakoby Sąd Apelacyjny badając dopuszczalność skargi kasacyjnej dokonał zmiany charakteru roszczenia z niemajątkowego na majątkowy. Przedmiotem sprawy było ustalenie nieważności lub uchylenie uchwał mających ze swej istoty charakter majątkowy. Nie zbadanie natomiast przez Sądy obu instancji wartości przedmiotu sporu na etapie wniesienia pozwu oraz wartości przedmiotu zaskarżenia w postępowaniu apelacyjnym wiązało się z faktem, że wartość ta nie miała praktycznego znaczenia ani dla właściwości rzeczowej Sądu (art. 17 pkt 4² k.p.c.), ani dla naliczenia opłaty od pozwu i apelacji (art. 27 pkt 8 i 8 a ustawy z dnia 1 września 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych - jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz.1025, ze zm.). Nie podjęcie zatem przez Sądy obu instancji, przed wydaniem orzeczenia końcowego, czynności związanych z ustaleniem wartości przedmiotu sporu,

świadczy jedynie o przyjęciu, że brak tej wartości nie stoi na przeszkodzie merytorycznemu rozpoznaniu sprawy, a nie o kwalifikowaniu sprawy jako mającej charakter niemajątkowy.

Sytuacja ta uległa jednak zmianie po wniesieniu przez skarżącą skargi kasacyjnej, Sąd Apelacyjny był bowiem zobowiązany do kontroli jej dopuszczalności (art. 398⁶ § 2 w zw. z art. 398² § 1 k.p.c.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że Sąd drugiej instancji jak i Sąd Najwyższy mogą weryfikować zarówno ustalenie, czy sprawa ma charakter niemajątkowy, czy majątkowy, jak również prawidłowość wyliczenia w sprawach o prawa majątkowe wartości przedmiotu zaskarżenia na podstawie akt sprawy, z pominięciem zasad określonych w art. 25 i art. 26 k.p.c. (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2016 r., IV CZ 39/16, nie publ., z dnia 24 maja 2001 r., V CZ 20/01, nie publ., z dnia 21 listopada 2001 r., I CZ 152/01, nie publ., i z dnia 6 listopada 2002 r., III CZ 98/02, OSNC 2004, nr 1, poz. 11).

Kluczowe zatem znaczenie dla oceny zasadności zażalenia ma kwestia, czy sprawa, w której wniesiono skargę kasacyjną ma charakter majątkowy. W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasadzie prawnej - z dnia 10 maja 2011 r. III CZP 126/10, (OSNC 2011, nr 11, poz. 117) przyjęto, że sprawa o uchylenie, ustalenie nieistnienia oraz o stwierdzenie nieważności uchwały organów spółdzielni jest sprawą o prawa niemajątkowe, w której skarga kasacyjna jest dopuszczalna (art. 398¹ § 1 w zw. z art. 398² § 1 k.p.c.), jeżeli przedmiotem zaskarżonej uchwały są prawa lub obowiązki o charakterze niemajątkowym. Wydanie uchwały o mocy zasady prawnej zgodnie z art. 62 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. - o Sądzie Najwyższym (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1254) oznacza związanie jej treścią wszystkich składów orzekających Sądu Najwyższego.

W uzasadnieniu przytoczonej uchwały Sąd Najwyższy wskazał, że przy określaniu charakteru uchwały organu spółdzielni (jako majątkowej lub niemajątkowej) decydujące znaczenie należy przypisywać kryterium przedmiotu uchwały, pozwalającemu na określenie, jakie prawa i interesy - o charakterze majątkowym lub niemajątkowym - podlegają ochronie prawnej w danym postępowaniu. Z kolei podstawą wyróżnienia na gruncie prawa materialnego

kategorii praw majątkowych i niemajątkowych jest typowy interes, który te prawa realizują. Jak wskazuje się w doktrynie, podział praw podmiotowych na majątkowe i niemajątkowe odpowiada różnej treści majątkowej i niemajątkowej - stosunków, których te prawa dotyczą, lub oparty jest na tym, czy prawa podmiotowe są bezpośrednio uwarunkowane ekonomicznym interesem uprawnionego podmiotu. Bez znaczenia natomiast dla uznania określonego prawa podmiotowego za prawo majątkowe, jest to czy ma ono jakąś wartość rynkową.

Zgodzić należy się ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego, że zgłoszone w procesie żądanie stwierdzenia nieważności ewentualnie uchylenia uchwał Walnego Zgromadzenia Członków pozwanej z dnia 11 września 2012 r. Nr [...] i z dnia 20 grudnia 2012 r. Nr [...] zmierzało do ochrony interesu majątkowego powodów. Kwestionowane uchwały zostały bowiem podjęte w celu zatwierdzenia listy członków uprawnionych do wzięcia udziału w rozliczeniu udziałów oraz sposobu ich rozliczenia. Zgłoszone przez powodów żądania ukierunkowane były na wyeliminowanie z obrotu prawnego spornych uchwał, co miało prowadzić do ochrony ich interesu majątkowego, wyrażającego się w prawie do uczestniczenia w rozliczeniu udziałów, tj. w podziale majątku spółdzielni w ramach likwidacji. W konsekwencji, brak było podstaw do kwalifikowania zaskarżonych uchwał, jako mających charakter niemajątkowy.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się również, że nie mogą mieć wpływu na ocenę charakteru sprawy - jako sprawy o prawa majątkowe lub niemajątkowe - ewentualne trudności w ustaleniu wartości przedmiotu sporu (por. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2005 r., III CZP 111/05, OSNC 2006, nr 11, poz. 183 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2013 r., V CZ 137/12, nie publ.). Powstałe na tym tle trudności w sprawach o stwierdzenie nieważności czy uchylenie uchwały organu spółdzielni są porównywalne z problemami w określeniu wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, występującymi także w innych kategoriach spraw, których rozwiązywaniu w praktyce orzeczniczej służą miarodajne w tym zakresie regulacje ustawowe (art. 19 i nast., art. 368 § 3 zdanie trzecie i art. 398² § 1 k.p.c.). Sygnalizowane w zażaleniu problemy z ustaleniem wartości przedmiotu zaskarżenia, nie wspierają zatem stanowiska skarżących.

W tym stanie rzeczy pozwana wnosząc skargę kasacyjną zobowiązana była do wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia, czego nie uczyniła również po wezwaniu jej przez Sąd Apelacyjny do usunięcia wskazanego braku, błędnie identyfikując ustalenie przez ustawodawcę stałej opłaty sądowej w tego rodzaju sprawie, z jej niemajątkowym charakterem. Odmienna i wadliwa ocena przez skarżącą charakteru sprawy, nie zwalniała jej jednak z obowiązku usunięcia w terminie braków formalnych skargi na wezwanie Sądu drugiej instancji.

Z przytoczonych względów na podstawie z art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ orzeczono jak w sentencji.

jw

a.ł